

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з
навчально-методичної роботи**
 Ярослав ШТАНЬКО

«31» серпня 2026 р.

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Освітньо-професійна програма:	«Психологія»
Освітній рівень:	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	Українська
Семестр викладання	5

м. Івано-Франківськ
2026

РОЗРОБНИК:
д. психол. н., професор,
професор кафедри психології

Олег МАТЕЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО:
на засіданні кафедри психології

протокол № 1 від 28.08.2026
завідувач кафедри психології

Олена ХАЛІК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Олена ХАЛІК

СХВАЛЕНО:
на засіданні Науково-методичної ради, протокол №1 від 31.08.2026 р.

e-mail	oleg.mateyuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра психології, 316 аудиторія
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни «Соціальна психологія»

Навчальна дисципліна «Соціальна психологія» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння психологічних закономірностей функціонування особистості в соціальному середовищі, міжособистісної взаємодії, групових процесів і міжгрупових відносин. Курс поєднує фундаментальні положення соціальної психології із сучасними дослідженнями соціального пізнання, соціального впливу, групової динаміки, соціальної ідентичності, міжгрупових відносин та поведінки людини в традиційному й цифровому інформаційному середовищі.

У межах дисципліни розглядаються предмет, структура та методологічні засади соціальної психології, сучасні методи соціально-психологічного дослідження, особливості формування соціального «Я», механізми соціального сприймання, каузальної атрибуції та соціального мислення. Значна увага приділяється формуванню й зміні соціальних установок, когнітивному дисонансу, самопереконанню, психології переконання, добровільної поступливості, конформності, нормативному та інформаційному впливу, авторитету й підкоренню.

Окремий змістовий блок присвячено психології малих груп, груповим нормам, ролям, статусу, згуртованості, впливу присутності інших на діяльність, груповому прийняттю рішень, соціальній ідентичності та міжгруповому сприйняттю. Розглядаються психологічні механізми виникнення стереотипів, упереджень, дискримінації, дегуманізації, морального виключення та міжгрупової загрози, а також закономірності просоціальної поведінки, альтруїзму й поведінки свідка в ситуаціях допомоги та загрози.

Сучасний контекст дисципліни представлено через аналіз соціально-психологічних процесів у масовому та цифровому інформаційному середовищі: поширення чуток, недостовірної та навмисно оманливої інформації, соціальної поляризації, а також психологічних механізмів попередження та спростування дезінформації.

Дисципліна має виражену практичну спрямованість і сприяє розвитку здатності аналізувати соціально-психологічні явища, критично оцінювати результати досліджень, розпізнавати механізми соціального впливу та маніпуляції, пояснювати поведінку особистості й групи та застосовувати соціально-психологічні знання у професійній діяльності психолога.

Метою навчальної дисципліни «Соціальна психологія» є формування у здобувачів вищої освіти системного наукового розуміння

закономірностей функціонування особистості в соціальному середовищі, механізмів соціального пізнання, міжособистісної взаємодії, соціального впливу, групових і міжгрупових процесів, а також розвиток здатності застосовувати соціально-психологічні знання для аналізу, пояснення та прогнозування поведінки особистості й груп у різних соціальних контекстах і професійній діяльності психолога.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- формування наукових знань про предмет, методологію, основні категорії та сучасні напрями соціальної психології;
- оволодіння методами соціально-психологічного дослідження, розвиток критичного мислення та дотримання принципів наукової етики;
- формування розуміння механізмів соціального пізнання, соціального «Я», соціальної перцепції, каузальної атрибуції та когнітивних упереджень;
- засвоєння закономірностей формування соціальних установок і механізмів соціального впливу, переконання, конформності, поступливості та підкорення;
- формування знань про групові процеси, групову динаміку, соціальну ідентичність, самокатегоризацію та міжгрупову взаємодію;
- розвиток здатності розпізнавати й аналізувати стереотипи, упередження, дискримінацію, дегуманізацію та міжгрупову ворожість;
- формування розуміння просоціальної поведінки та психологічних процесів у масовому й цифровому інформаційному середовищі.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- предмет, завдання, структуру, методологічні засади та сучасні напрями соціальної психології;
- основні методи соціально-психологічного дослідження, принципи його наукової обґрунтованості, етичності та відтворюваності;
- основні теорії та механізми соціального пізнання, соціального «Я», соціальної перцепції, каузальної атрибуції та когнітивних упереджень;
- сутність соціальних установок, когнітивного дисонансу, самопереконання та основних механізмів соціального впливу;
- закономірності функціонування малих груп, групової динаміки, соціальної ідентичності, самокатегоризації та міжгрупової взаємодії;
- психологічні механізми стереотипів, упереджень, дискримінації, дегуманізації, морального виключення та міжгрупової загрози;
- закономірності просоціальної поведінки, альтруїзму та надання допомоги;

- основні соціально-психологічні процеси масового й цифрового інформаційного середовища, механізми поширення чуток, недостовірної та навмисно оманливої інформації, поляризації, а також способи попередження та спростування дезінформації.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- аналізувати соціально-психологічні явища на основі наукових понять, теорій і результатів сучасних досліджень;
- добирати й обґрунтовано застосовувати методи соціально-психологічного дослідження, критично оцінювати його результати та виявляти методологічні обмеження;
- аналізувати особливості соціального «Я», соціального сприймання, каузальної атрибуції та когнітивних упереджень;
- виявляти механізми формування й зміни соціальних установок, когнітивного дисонансу та соціального впливу;
- розпізнавати й аналізувати механізми переконання, поступливості, конформності, нормативного та інформаційного впливу, авторитету й підкорення;
- аналізувати структуру та динаміку малих груп, групові норми, ролі, статуси, згуртованість, процеси прийняття рішень і вплив соціального оточення на діяльність;
- аналізувати процеси формування соціальної ідентичності, самокатегоризації та міжгрупового сприймання;
- розпізнавати й аналізувати стереотипи, упередження, дискримінацію, дегуманізацію та інші прояви міжгрупової ворожості;
- аналізувати ситуації просоціальної поведінки, альтруїзму, надання допомоги та бездіяльності свідка;
- критично оцінювати інформацію в масовому й цифровому середовищі, розпізнавати недостовірну та навмисно оманливу інформацію, інформаційні маніпуляції й прояви поляризації;
- застосовувати соціально-психологічні знання для аналізу, пояснення та прогнозування поведінки особистості, груп і міжгрупових взаємодій у професійних ситуаціях;
- формулювати науково обґрунтовані висновки та дотримуватися професійної етики під час застосування соціально-психологічних знань.

Шифри та зміст компетентностей і програмних результатів навчання наведено відповідно до ОПП «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для відповідного року вступу в чинній редакції.

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії. СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів реального втручання).	ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості. ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. ПРН21. Виявляти та аналізувати психологічну природу конфліктів у міжособистісному, груповому й соціальному середовищі; добирати ефективні стратегії їх врегулювання, прогнозувати результати психологічної інтервенції в конфлікт та оцінювати її вплив на особистість і мікросоціум.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.	
---	--

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	3		
Семестр	5		
Кількість кредитів ЄКТС	6		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	42 г.	8 г.
	семінари, практичні	42 г.	8 г.
Самостійна робота		96 г.	164 г.
Форма підсумкового контролю	екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Вступ до спеціальності	Організаційна психологія
Основи психології	Реабілітаційна психологія
Психологія розвитку особистості	
Психологія вікових особливостей особистості	

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1. Соціальна психологія особистості та соціального пізнання

Тема 1. Соціальна психологія як наука: предмет, структура, методологічні засади та сучасні напрями (2 год.)

Соціальна психологія як галузь психологічної науки. Предмет, об'єкт, завдання та основні категорії соціальної психології. Взаємозв'язок соціальної психології із загальною психологією, соціологією, педагогікою, антропологією та іншими науками. Основні етапи становлення соціальної психології як самостійної галузі знань.

Структура соціальної психології: соціальна психологія особистості, спілкування, соціального пізнання, соціальних установок, соціального впливу, психології груп, соціальної ідентичності та міжгрупових відносин. Основні теоретичні підходи в соціальній психології. Сучасні напрями соціально-психологічних досліджень.

Особливості соціально-психологічного пояснення поведінки людини: взаємодія особистісних і ситуаційних чинників. Значення соціально-психологічних знань для професійної діяльності психолога.

Питання для самостійного вивчення. Сучасні тенденції розвитку соціальної психології та перспективні напрями соціально-психологічних досліджень [1; 2; 3; 5; 17].

Тема 2. Методологія соціально-психологічного дослідження: експеримент, кореляційне дослідження, польові дослідження, етичні принципи та відтворюваність результатів (2 год.)

Наукове дослідження в соціальній психології: проблема, гіпотеза, змінні, вибірка, процедура та інтерпретація результатів. Експеримент як метод встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Лабораторний і природний експеримент. Експериментальні та контрольні групи.

Кореляційне дослідження та особливості встановлення взаємозв'язків між змінними. Відмінність кореляційного зв'язку від причинно-наслідкового. Польові дослідження та особливості вивчення соціально-психологічних явищ у природних умовах. Спостереження, опитування та інші методи збору соціально-психологічних даних.

Етичні принципи проведення досліджень із залученням людей. Інформована згода, конфіденційність, добровільність участі та захист учасників дослідження. Проблема відтворюваності результатів у психологічній науці та значення реплікації для надійності наукових висновків.

Питання для самостійного вивчення. Як відрізнити науково обґрунтований соціально-психологічний висновок від поширеного життєвого пояснення поведінки? [4; 5; 14; 18; 19].

Тема 3. Соціальне «Я»: Я-концепція, самосприймання, соціальне порівняння, самопрезентація та самоефективність (2 год.)

Поняття соціального «Я» та Я-концепції. Структура Я-концепції: уявлення людини про себе, самооцінка та поведінкові прояви самоставлення. Формування уявлень про себе під впливом соціального оточення.

Самосприймання та його значення у поясненні власної поведінки. Соціальне порівняння як механізм оцінювання власних якостей і досягнень. Висхідне та низхідне соціальне порівняння, його психологічні наслідки.

Самопрезентація та керування враженням у міжособистісній взаємодії. Усвідомлені й неусвідомлені способи представлення себе іншим. Самоефективність як переконаність людини у власній здатності успішно діяти в певній ситуації. Взаємозв'язок соціального «Я», самооцінки, самоефективності та поведінки.

Питання для самостійного вивчення. Вплив соціальних мереж і цифрової самопрезентації на формування сучасної Я-концепції [1; 6; 14; 15; 19].

Тема 4. Спілкування як соціально-психологічний процес: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони (2 год.)

Поняття про спілкування, його функції та значення для розвитку особистості. Основні види та форми спілкування. Структура спілкування: суб'єкти, зміст, мета, засоби, канали та результати взаємодії.

Комунікативна сторона спілкування як обмін інформацією. Вербальні та невербальні засоби комунікації. Комунікативні бар'єри та причини непорозуміння. Умови ефективної комунікації.

Інтерактивна сторона спілкування як організація спільної діяльності та взаємодії. Кооперація, конкуренція, взаємна координація дій. Перцептивна сторона спілкування як сприймання та розуміння партнера. Механізми соціальної перцепції у процесі міжособистісної взаємодії.

Питання для самостійного вивчення. Психологічні особливості ефективної комунікації в професійній діяльності психолога [2; 4; 6; 7; 17].

Тема 5. Соціальна перцепція та каузальна атрибуція: механізми, помилки та викривлення соціального сприймання (2 год.)

Поняття соціальної перцепції. Особливості сприймання людиною інших людей і соціальних ситуацій. Формування першого враження. Значення зовнішності, поведінки, соціального контексту та попереднього досвіду у сприйманні іншої людини.

Каузальна атрибуція як процес пояснення причин поведінки. Внутрішня та зовнішня атрибуція. Основні закономірності приписування причин поведінки. Фундаментальна помилка атрибуції, помилка діяча-спостерігача та ефект самозбереження.

Стереотипізація, ефект ореолу та інші викривлення соціального сприймання. Вплив очікувань і попередніх установок на інтерпретацію поведінки інших людей. Значення точності соціального сприймання для професійної діяльності психолога.

Питання для самостійного вивчення. Типові помилки соціального сприймання у повсякденному та професійному спілкуванні [1; 3; 5; 14; 17].

Тема 6. Соціальне мислення та когнітивні упередження у сприйманні соціальної реальності (2 год.)

Поняття соціального мислення. Когнітивні процеси у сприйманні, оцінюванні та поясненні соціальної інформації. Схеми, категоризація, евристики та їх значення у швидкому прийнятті соціальних рішень.

Когнітивні упередження як систематичні особливості обробки інформації. Упередження підтвердження, доступності, репрезентативності, якоря та інші типові викривлення соціального мислення. Вплив попереднього досвіду, очікувань і контексту на інтерпретацію соціальної інформації.

Взаємозв'язок соціального мислення, емоцій та поведінки. Критичне мислення як засіб зменшення впливу когнітивних упереджень. Значення усвідомлення когнітивних викривлень у професійній діяльності психолога.

Питання для самостійного вивчення. Когнітивні упередження у прийнятті рішень та оцінюванні інформації в умовах невизначеності [3; 5; 15; 18; 19].

Змістовий модуль 2. Соціальні установки та соціальний вплив

Тема 7. Соціальні установки: структура, функції, формування та зв'язок із поведінкою (2 год.)

Поняття соціальної установки. Структура установки: когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти. Функції соціальних установок у регуляції поведінки та взаємодії людини із соціальним середовищем.

Формування соціальних установок під впливом особистого досвіду, соціального оточення, культури, групових норм і засобів масової інформації. Стійкість і змінюваність установок. Зв'язок між установками та реальною поведінкою. Умови, за яких установки краще прогнозують поведінку.

Зміна соціальних установок під впливом інформації, досвіду, соціального оточення та переконання. Значення соціальних установок для професійної діяльності психолога.

Питання для самостійного вивчення. Формування соціальних установок у цифровому інформаційному середовищі [1; 3; 6; 14; 17].

Тема 8. Когнітивний дисонанс і механізми самопереконання (2 год.)

Поняття когнітивного дисонансу. Суперечність між переконаннями, установками, рішеннями та поведінкою як джерело психологічної напруги. Основні способи зменшення когнітивного дисонансу.

Рационалізація, зміна установки, зміна поведінки та вибіркоче сприймання інформації як способи відновлення внутрішньої узгодженості. Значення виправдання власних рішень і вчинків у підтриманні позитивного образу «Я».

Самопереконання та зміна власних установок. Взаємозв'язок когнітивного дисонансу, самооцінки та поведінки. Практичне значення теорії когнітивного дисонансу для розуміння повсякденних і професійних рішень.

Питання для самостійного вивчення. Когнітивний дисонанс у ситуаціях морального вибору та професійних рішень [3; 6; 14; 15; 19].

Тема 9. Психологія переконання: джерело, повідомлення, канал, аудиторія та контекст соціального впливу (2 год.)

Переконання як форма соціального впливу. Основні компоненти процесу переконання: джерело інформації, повідомлення, канал передачі, аудиторія та соціальний контекст. Довіра до джерела та його авторитетність.

Особливості змісту й структури переконувального повідомлення. Емоційні та раціональні аргументи. Одностороння і двостороння аргументація. Особливості сприймання повідомлень різними аудиторіями.

Фактори ефективності переконання. Центральний і периферійний шляхи обробки інформації. Значення уваги, мотивації, попередніх установок та емоційного стану. Етичні межі психологічного впливу та переконання.

Питання для самостійного вивчення. Психологія переконання в рекламі, політичній комунікації та соціальних мережах [1; 5; 14; 18; 19].

Тема 10. Добровільна поступливість: психологічні механізми, техніки та етичні межі (2 год.)

Поняття добровільної поступливості як зміни поведінки під впливом прохання або соціального тиску без прямого примусу. Психологічні механізми поступливості. Взаємність, послідовність, соціальне підтвердження та інші чинники соціального впливу.

Основні техніки формування поступливості: «нога у дверях», «двері в обличчя», принцип взаємності та інші способи впливу. Умови ефективності технік і фактори, що визначають готовність людини погоджуватися на прохання.

Відмінність переконання, поступливості та примусу. Маніпулятивний соціальний вплив. Етичні межі використання психологічних технік впливу в професійній діяльності психолога.

Питання для самостійного вивчення. Як розпізнавати маніпулятивні техніки соціального впливу у повсякденному житті та цифровому середовищі? [4; 14; 15; 18; 19].

Тема 11. Конформність, нормативний та інформаційний вплив, авторитет і підкорення (2 год.)

Поняття конформності та її значення у соціальній поведінці. Вплив більшості на судження та поведінку особистості. Нормативний вплив як прагнення відповідати соціальним очікуванням і бути прийнятим групою. Інформаційний вплив як орієнтація на думку інших в умовах невизначеності.

Фактори конформності: однастайність групи, розмір більшості, значущість групи, публічність відповіді, невизначеність ситуації та індивідуальні особливості. Вплив авторитету та соціального статусу.

Підкорення авторитету. Психологічні механізми виконання вимог авторитетної особи. Межі конформності та підкорення. Особиста відповідальність, автономія суджень і психологічні умови опору небажаному соціальному впливу.

Питання для самостійного вивчення. Конформність і підкорення в організаційному, освітньому та професійному середовищі [3; 5; 7; 14; 17].

Змістовий модуль 3. Групові процеси та соціальна ідентичність

Тема 12. Мала група як соціально-психологічна система: структура, норми, ролі, статус і згуртованість (2 год.)

Поняття малої групи та її основні ознаки. Формальні й неформальні групи. Структура малої групи. Групові норми та їх значення у регуляції поведінки. Формування і функціонування групових правил та очікувань.

Соціальні ролі та статуси членів групи. Лідерство, неформальний вплив і розподіл функцій. Групова згуртованість як характеристика єдності та привабливості групи. Чинники формування та підтримання згуртованості.

Групова динаміка та етапи розвитку малої групи. Взаємодія між особистими потребами членів групи та груповими цілями. Значення знань про групові процеси для діяльності психолога.

Питання для самостійного вивчення. Психологічні чинники ефективності малої групи та професійної команди [1; 2; 4; 6; 17].

Тема 13. Вплив присутності інших на діяльність: соціальна фасилітація та соціальне гальмування, соціальне ледарство й дифузія відповідальності (2 год.)

Вплив присутності інших людей на індивідуальну діяльність. Соціальна фасилітація та соціальне гальмування. Особливості виконання простих, добре засвоєних і складних або нових завдань у присутності інших. Значення збудження, оцінювання та уваги.

Соціальне ледарство як зниження індивідуальних зусиль під час виконання спільної діяльності. Чинники, що сприяють або перешкоджають соціальному ледарству. Особиста відповідальність і значущість індивідуального внеску.

Дифузія відповідальності та її значення у груповій поведінці. Залежність готовності до дії від кількості присутніх людей і ситуаційної невизначеності. Практичне значення цих явищ для організації групової роботи.

Питання для самостійного вивчення. Як організувати групову діяльність так, щоб зменшити соціальне ледарство та дифузію відповідальності? [3; 14; 15; 17; 19].

Тема 14. Деіндивідуалізація, анонімність і поведінка в групі: класичні та сучасні підходи (2 год.)

Поняття деіндивідуалізації. Зміна самосвідомості та контролю поведінки в умовах групової належності. Анонімність, зниження самоспостереження та послаблення індивідуальної відповідальності.

Фактори деіндивідуалізації: чисельність групи, анонімність, фізичне та психологічне дистанціювання, групові норми, емоційне збудження. Співвідношення індивідуальної поведінки та групових норм.

Класичні та сучасні підходи до пояснення деіндивідуалізації. Особливості поведінки в анонімних цифрових спільнотах. Конструктивні й деструктивні прояви групової анонімності.

Питання для самостійного вивчення. Анонімність і зміна поведінки людини в соціальних мережах та інтернет-спільнотах [3; 5; 14; 17; 18].

Тема 15. Групове прийняття рішень: групова поляризація, групове мислення, упередження на користь спільної інформації та вплив меншості (2 год.)

Особливості прийняття рішень у групі. Переваги та ризики колективного обговорення. Групова поляризація як посилення початкових тенденцій членів групи після обговорення.

Групове мислення як порушення критичного оцінювання альтернатив у групі, орієнтованій на згоду. Передумови та психологічні наслідки групового мислення. Упередження на користь спільної інформації та обмеження обговорення інформації, відомої лише окремим членам групи.

Вплив меншості на групові рішення. Послідовність, аргументованість і незалежність меншості як умови її впливу. Способи підвищення якості групових рішень: критичне обговорення, розгляд альтернатив, розподіл ролей і залучення незалежних позицій.

Питання для самостійного вивчення. Типові помилки групового прийняття рішень в організаціях та способи їх попередження [2; 14; 17; 18; 19].

Тема 16. Соціальна ідентичність та міжгрупове сприймання: самокатегоризація, «Ми» і «Чужі» (2 год.)

Поняття соціальної ідентичності та її співвідношення з особистісною ідентичністю. Соціальні категорії та групова належність. Самокатегоризація як процес віднесення себе до певної соціальної категорії. Формування почуття «Ми» та значення групової належності для самооцінки й поведінки.

Особливості сприймання власної та інших соціальних груп. Поділ соціального світу на «своїх» і «чужих». Прихильність до власної групи та її психологічні механізми. Сприймання чужої групи як однорідної та його вплив на оцінювання представників інших груп.

Міжгрупове порівняння та його значення у формуванні групової самооцінки. Взаємозв'язок соціальної ідентичності, соціальної категоризації

та міжгрупового сприймання. Множинність соціальних ідентичностей і ситуаційна актуалізація окремих аспектів ідентичності. Умови зменшення міжгрупової упередженості та розвитку більш точного соціального сприймання.

Питання для самостійного вивчення. Значення соціальної ідентичності та міжгрупового сприймання у професійних, освітніх, культурних та інших соціальних групах [1; 3; 5; 17; 18].

Тема 17. Конфлікт у системі соціальної взаємодії: причини, динаміка, ескалація та конструктивне розв'язання (2 год.)

Поняття конфлікту в соціальній психології. Конфлікт як форма соціальної взаємодії. Структура конфлікту: учасники, предмет, об'єкт, мотиви, інтереси, потреби та позиції сторін. Основні причини виникнення конфліктів у міжособистісних і групових відносинах.

Динаміка конфлікту: виникнення конфліктної ситуації, усвідомлення суперечності, відкрите протистояння, розвиток та завершення конфлікту. Ескалація конфлікту, її психологічні механізми та чинники. Роль емоцій, комунікативних бар'єрів, взаємних інтерпретацій і когнітивних упереджень у розвитку конфліктної взаємодії.

Стратегії поведінки в конфлікті та їх психологічні особливості. Конструктивні й деструктивні способи реагування на конфлікт. Переговори, компроміс, співробітництво та посередництво як способи врегулювання конфліктів. Умови трансформації конфлікту в ресурс розвитку особистості, групи та соціальних відносин.

Питання для самостійного вивчення. Особливості виникнення та трансформації конфліктів у професійних, освітніх і міжгрупових відносинах [1; 3; 14; 17; 19].

Змістовий модуль 4. Міжгрупові та сучасні соціально-психологічні процеси

Тема 18. Стереотипи, упередження та дискримінація: когнітивні, емоційні й поведінкові механізми (2 год.)

Поняття стереотипу, упередження та дискримінації. Відмінності між когнітивним, емоційним і поведінковим компонентами міжгрупового ставлення. Формування та функціонування соціальних стереотипів.

Механізми виникнення упереджень: соціальна категоризація, міжгрупове порівняння, конкуренція, соціальні норми та культурні уявлення.

Явні й неявні форми упередженості. Стійкість стереотипів і механізми їх зміни.

Дискримінація як поведінковий прояв негативних міжгрупових установок. Інституційні та міжособистісні прояви дискримінації. Психологічні умови зменшення упередженості та розвитку толерантної міжгрупової взаємодії.

Питання для самостійного вивчення. Психологічні механізми подолання стереотипів і упереджень у професійній діяльності психолога [2; 5; 14; 17; 18].

Тема 19. Дегуманізація, моральне виключення та міжгрупова загроза як чинники ескалації соціальної ворожості (2 год.)

Поняття дегуманізації та її психологічні механізми. Позбавлення представників іншої групи людських якостей у соціальному сприйманні. Форми дегуманізації та їхній вплив на міжгрупові відносини.

Моральне виключення як сприймання певних осіб або груп як таких, що перебувають поза межами моральних норм і правил взаємодії. Міжгрупова загроза та її види. Реалістична й символічна загроза, їхній вплив на ставлення до інших груп.

Взаємозв'язок загрози, дегуманізації, упередження та соціальної ворожості. Психологічні чинники ескалації та деескалації міжгрупових конфліктів. Значення цих процесів для розуміння суспільних криз і масових форм ворожості.

Питання для самостійного вивчення. Психологічні механізми дегуманізації та міжгрупової ворожості в умовах соціальної нестабільності [5; 14; 17; 18; 19].

Тема 20. Просоціальна поведінка, альтруїзм і поведінка свідка в ситуаціях допомоги та загрози (2 год.)

Поняття просоціальної поведінки та альтруїзму. Мотиви та форми допомагаючої поведінки. Значення емпатії, моральних норм, соціальної відповідальності та взаємності у наданні допомоги.

Ситуаційні та особистісні чинники просоціальної поведінки. Вплив настрою, соціальних норм, оцінювання ситуації та взаємодії з іншими людьми. Поведінка свідка в ситуаціях допомоги.

Дифузія відповідальності, множинне невідання та оцінювання ситуації як чинники бездіяльності свідка. Чинники, що підвищують готовність людини втручатися та допомагати. Просоціальна поведінка в умовах надзвичайних ситуацій і соціальної загрози.

Питання для самостійного вивчення. Психологічні чинники взаємодопомоги та колективної підтримки в кризових ситуаціях [1; 6; 14; 15; 19].

Тема 21. Соціальна психологія масового та цифрового інформаційного середовища: чутки, недостовірна та навмисно оманлива інформація, поляризація, попередження дезінформації та її спростування (2 год.)

Масове та цифрове інформаційне середовище як простір соціальної взаємодії та формування громадської думки. Психологічні механізми поширення інформації в соціальних мережах та інших цифрових середовищах.

Чутки як форма неофіційного поширення соціально значущої інформації. Умови виникнення, трансформації та поширення чуток. Недостовірна інформація та навмисно оманлива інформація: психологічні особливості сприймання, поширення та впливу.

Соціальна поляризація та посилення крайніх позицій у групах і цифрових спільнотах. Значення алгоритмічно сформованого інформаційного середовища, соціального підтвердження та групової ідентичності. Психологічні механізми попередження дезінформації та її спростування. Критичне оцінювання джерел, повідомлень та інформаційного контексту.

Питання для самостійного вивчення. Психологічні механізми протидії дезінформації та формування стійкості до інформаційних маніпуляцій у цифровому середовищі [4; 5; 14; 18; 19].

Зміст практичних занять

Практичне заняття 1. Соціальна психологія як наука: предмет, структура, методологічні засади та сучасні напрями (2 год.)

Аналіз повсякденних і професійних ситуацій із позицій соціальної психології. Розмежування індивідуально-психологічного та соціально-психологічного пояснення поведінки. Робота з кейсами на виявлення особистісних, ситуаційних і соціальних чинників поведінки. Побудова багатофакторного пояснення соціальної поведінки. Обговорення меж життєвих і наукових пояснень та можливостей застосування соціально-психологічних знань у професійній діяльності психолога.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати повсякденну соціальну ситуацію, в якій поведінка людини істотно залежала від соціального контексту, та описати її за схемою «індивід → ситуація → соціальний контекст → поведінка → наслідки».
2. Знайти емпіричне дослідження впливу соціальної ситуації на поведінку та представити його дизайн і основні результати.
3. Порівняти індивідуально-психологічне та соціально-психологічне пояснення обраної поведінкової ситуації.
4. Підготувати коротку аналітичну рефлексію: «Що в поведінці людини ми схильні пояснювати її особистістю, хоча значну роль може відігравати ситуація?»

Практичне заняття 2. Методологія соціально-психологічного дослідження: експеримент, кореляційне дослідження, польові дослідження, етичні принципи та відтворюваність результатів (2 год.)

Конструювання простого соціально-психологічного дослідження: від дослідницького питання до операціоналізації змінних. Порівняння експериментального, кореляційного та польового дизайнів на конкретних дослідницьких задачах. Розбір помилкових причинних висновків із кореляційних даних. Критична оцінка методології соціально-психологічних досліджень. Етична експертиза дослідницьких процедур та інтерпретація результатів реплікацій.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати соціально-психологічну проблему, сформулювати дослідницьке питання, гіпотезу та визначити основні змінні.
2. Запропонувати два способи дослідження однієї проблеми – експериментальний і кореляційний – та порівняти можливості висновків.
3. Знайти соціально-психологічне дослідження й проаналізувати його за схемою «гіпотеза → вибірка → процедура → результат → допустимий висновок → обмеження».
4. Обрати класичне соціально-психологічне дослідження та оцінити його процедуру з позицій сучасних етичних вимог.
5. На прикладі однієї реплікації пояснити, як повторне дослідження може уточнювати початковий науковий висновок.

Практичне заняття 3. Соціальне «Я»: Я-концепція, самосприймання, соціальне порівняння, самопрезентація та самоефективність (2 год.)

Аналіз структури соціального «Я» та ситуаційної мінливості самосприймання. Робота з кейсами висхідного й низхідного соціального порівняння. Аналіз стратегій самопрезентації перед різними аудиторіями. Моделювання ситуацій, у яких очікувана самоефективність впливає на вибір поведінки, наполегливість і реагування на невдачу. Розмежування самосприймання, самооцінки, самопрезентації та самоефективності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати два випадки різної самопрезентації однієї людини перед різними аудиторіями та пояснити функцію цих відмінностей.
2. Навести приклади висхідного й низхідного соціального порівняння та спрогнозувати їх можливі наслідки для самосприймання.
3. Проаналізувати цифрову самопрезентацію публічної особи з погляду способів керування враженням.
4. Знайти емпіричне дослідження самоефективності та визначити, як вона пов'язана з поведінкою в досліджуваній ситуації.

Практичне заняття 4. Спілкування як соціально-психологічний процес: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони (2 год.)

Розбір ситуацій міжособистісного спілкування за комунікативним, інтерактивним і перцептивним компонентами. Моделювання комунікативних бар'єрів та способів їх подолання. Аналіз суперечностей між вербальними й невербальними повідомленнями. Відпрацювання перевірки правильності розуміння повідомлення. Аналіз професійних комунікативних ситуацій у діяльності психолога.

Завдання для самостійної роботи:

1. Описати ситуацію комунікативного непорозуміння та встановити психологічні причини його виникнення.
2. Підібрати три приклади різних комунікативних бар'єрів і запропонувати способи їх подолання.
3. Проаналізувати професійну ситуацію психолога одночасно з позицій комунікативної, інтерактивної та перцептивної сторін спілкування.
4. Скласти пам'ятку «Умови ефективної професійної комунікації психолога».

Практичне заняття 5. Соціальна перцепція та каузальна атрибуція: механізми, помилки та викривлення соціального сприймання (2 год.)

Розмежування спостережуваної поведінки та її інтерпретації. Побудова альтернативних диспозиційних і ситуаційних пояснень поведінки. Аналіз формування першого враження, ефекту ореолу та фундаментальної помилки

атрибуції. Визначення інформації, необхідної для обґрунтованого висновку про причини поведінки. Відпрацювання принципу альтернативних пояснювальних гіпотез у професійній діяльності психолога.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати реальну ситуацію, в якій перше враження про людину виявилось неточним, і визначити джерела помилки.
2. Знайти приклад фундаментальної помилки атрибуції у медійному або повсякденному дискурсі.
3. Скласти таблицю «поведінка → можливе диспозиційне пояснення → можливе ситуаційне пояснення → інформація, якої бракує».
4. Знайти емпіричне дослідження каузальної атрибуції та визначити, що його результати дозволяють і не дозволяють стверджувати.
5. Підготувати коротке обґрунтування: «Чому психологові небезпечно робити швидкі висновки про причини поведінки клієнта?»

Практичне заняття 6. Соціальне мислення та когнітивні упередження у сприйманні соціальної реальності (2 год.)

Розпізнавання когнітивних евристик та упереджень у соціальних судженнях і рішеннях. Аналіз упередження підтвердження, доступності, репрезентативності та ефекту якоря на матеріалі кейсів. Порівняння первинного інтуїтивного судження з оцінкою після отримання додаткової інформації. Відпрацювання процедур перевірки суджень та зменшення впливу когнітивних упереджень на професійні рішення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти в медійному чи цифровому середовищі приклад упередження підтвердження та пояснити механізм його підтримання.
2. Навести окремі приклади евристики доступності та репрезентативності.
3. Проаналізувати рішення, на яке міг вплинути ефект якоря, та показати, як змінився б висновок за іншої вихідної інформації.
4. Знайти емпіричне дослідження одного когнітивного упередження та представити його за схемою «дизайн → результат → висновок → обмеження».
5. Розробити короткий алгоритм перевірки професійного судження психолога на можливий вплив когнітивних упереджень.

Практичне заняття 7. Соціальні установки: структура, функції, формування та зв'язок із поведінкою (2 год.)

Розкладання конкретної соціальної установки на когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти. Аналіз джерел формування установок. Порівняння декларованих установок і фактичної поведінки. Робота з кейсами, в яких однакова установка має різну поведінкову реалізацію залежно від ситуації. Визначення умов, за яких знання установки дозволяє точніше прогнозувати поведінку.

Завдання для самостійної роботи:

Обрати соціальну установку та описати її когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти.

Знайти реальний приклад невідповідності між декларованою установкою та поведінкою й запропонувати можливі пояснення.

Знайти емпіричне дослідження зв'язку установок із поведінкою та оцінити прогностичну силу виявленого зв'язку.

Проаналізувати приклад формування або зміни соціальної установки під впливом соціального оточення чи цифрового інформаційного середовища.

Практичне заняття 8. Когнітивний дисонанс і механізми самопереконання (2 год.)

Діагностика когнітивного дисонансу в ситуаціях суперечності між переконаннями, рішеннями й поведінкою. Аналіз різних стратегій зменшення дисонансу. Моделювання післярішеннявого виправдання та самопереконання. Порівняння альтернативних способів відновлення внутрішньої узгодженості. Розбір професійних і моральних дилем із позицій теорії когнітивного дисонансу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Описати реальний або змодельований випадок за схемою «переконання → поведінка/рішення → дисонанс → спосіб його зменшення».
2. Для одного випадку запропонувати щонайменше три різні стратегії зменшення дисонансу та спрогнозувати їх наслідки.
3. Знайти експериментальне дослідження когнітивного дисонансу та представити його процедуру, результати й межі інтерпретації.
4. Проаналізувати можливий когнітивний дисонанс у ситуації професійного або морального вибору.

Практичне заняття 9. Психологія переконання: джерело, повідомлення, канал, аудиторія та контекст соціального впливу (2 год.)

Порівняльний аналіз переконувальних повідомлень, спрямованих на різні аудиторії. Експериментування зі зміною характеристик джерела, аргументації, каналу та контексту повідомлення. Визначення центрального й

периферійного шляхів опрацювання інформації. Моделювання опору переконанню. Оцінювання етичної допустимості різних способів переконувального впливу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати реальне переконувальне повідомлення та побудувати його модель «джерело → повідомлення → канал → аудиторія → контекст → очікуваний ефект».
2. Порівняти два реальні приклади раціональної та емоційної аргументації й визначити, для яких аудиторій вони можуть бути ефективнішими.
3. Знайти емпіричне дослідження переконувальної комунікації та визначити досліджувані чинники її ефективності.
4. Створити два варіанти одного повідомлення для аудиторій, що відрізняються мотивацією або попередніми установками, та обґрунтувати відмінності.

Практичне заняття 10. Добровільна поступливість: психологічні механізми, техніки та етичні межі (2 год.)

Розпізнавання технік добровільної поступливості в змодельованих ситуаціях. Практичне відтворення логіки технік «нога у дверях», «двері в обличчя», взаємності та послідовності без застосування прихованого впливу до учасників заняття. Розмежування прохання, поступливості, переконання, маніпуляції та примусу. Аналіз умов ефективності технік і визначення меж їх етично допустимого застосування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти в рекламі, продажах, цифровому середовищі або повсякденній взаємодії приклади двох різних технік поступливості та визначити їх психологічний механізм.
2. Знайти експериментальне дослідження техніки добровільної поступливості та представити його дизайн, результат і межі висновку.
3. Побудувати порівняльну схему «переконання → поступливість → маніпуляція → примус» на конкретних прикладах.
4. Розробити рекомендації щодо розпізнавання та протидії маніпулятивному використанню технік поступливості.

Практичне заняття 11. Конформність, нормативний та інформаційний вплив, авторитет і підкорення (2 год.)

Моделювання ситуацій групового тиску та аналіз зміни індивідуального судження під впливом більшості. Практичне розмежування нормативного та

інформаційного впливу. Розбір експериментальної логіки досліджень С. Аша та С. Мілграма. Аналіз ситуацій конфлікту між груповою нормою, вимогою авторитету й особистою відповідальністю. Визначення умов, що підтримують автономність суджень та опір небажаному соціальному впливу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати експеримент С. Аша за схемою «дослідницьке питання → процедура → результат → висновок → межі висновку».
2. Знайти в сучасному соціальному середовищі окремі приклади нормативного та інформаційного впливу та обґрунтувати їх класифікацію.
3. Проаналізувати дослідження С. Мілграма з позицій ситуаційних чинників підкорення та сучасних етичних вимог.
4. Знайти сучасне дослідження або реплікацію конформності чи підкорення та зіставити його результати з відповідним класичним дослідженням.
5. Розробити рекомендації щодо підтримання автономності професійного судження в умовах групового чи авторитетного тиску.

Практичне заняття 12. Мала група як соціально-психологічна система: структура, норми, ролі, статус і згуртованість (2 год.)

Соціально-психологічна діагностика змодельованої малої групи. Побудова її формальної й неформальної структури. Виявлення фактичних групових норм, рольових позицій, статусних відмінностей та каналів неформального впливу. Аналіз рольових і статусних суперечностей. Оцінювання чинників згуртованості та їх зв'язку з функціонуванням групи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати реальну доступну для спостереження групу та скласти її соціально-психологічний профіль: мета, склад, межі, структура, норми.
2. Побудувати схему її формальних і неформальних ролей та статусних позицій.
3. Проаналізувати чинники, які підтримують або послаблюють згуртованість обраної групи.
4. Знайти емпіричне дослідження групової згуртованості, ролей або статусу та визначити практичне значення його результатів.

Практичне заняття 13. Вплив присутності інших на діяльність: соціальна фасилітація та соціальне гальмування, соціальне лідарство й дифузія відповідальності (2 год.)

Моделювання виконання завдань за різних умов соціальної присутності та аналіз можливої зміни продуктивності. Порівняння соціальної фасилітації й соціального гальмування залежно від складності та засвоєності завдання. Моделювання розподілу індивідуального внеску в груповій діяльності. Аналіз організаційних умов виникнення соціального лідарства та дифузії відповідальності. Проєктування способів підвищення видимості індивідуального внеску.

Завдання для самостійної роботи:

1. Навести по одному реальному прикладу соціальної фасилітації, соціального гальмування та соціального лідарства й пояснити відмінності між ними.
2. Знайти емпіричне дослідження впливу присутності інших на виконання діяльності та проаналізувати роль характеристик завдання.
3. Проаналізувати приклад соціального лідарства у навчальній або професійній групі та визначити умови, що його підтримують.
4. Розробити модель організації командного завдання, яка підвищує ідентифікованість індивідуального внеску та відповідальність учасників.

Практичне заняття 14. Деіндивідуалізація, анонімність і поведінка в групі: класичні та сучасні підходи (2 год.)

Порівняння прогнозів класичної моделі деіндивідуалізації та сучасних моделей впливу групових норм і соціальної ідентичності. Аналіз однакової ситуації анонімності за різних групових норм. Розбір поведінки в анонімних і псевдоанонімних цифрових середовищах. Перевірка спрощеного твердження «анонімність спричиняє агресію» шляхом побудови альтернативних пояснень.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти приклад зміни поведінки в умовах анонімності та визначити, які чинники, крім самої анонімності, могли вплинути на результат.
2. Порівняти класичне пояснення деіндивідуалізації із сучасним поясненням через групові норми та соціальну ідентичність.
3. Знайти емпіричне дослідження анонімності або деіндивідуалізації та критично оцінити, чи підтверджує воно причинний зв'язок між анонімністю й конкретною поведінкою.
4. Підготувати аргументовану відповідь: «За яких умов анонімність може посилювати конструктивну, а за яких – деструктивну поведінку?»

Практичне заняття 15. Групове прийняття рішень: групова поляризація, групове мислення, упередження на користь спільної інформації та вплив меншості (2 год.)

Моделювання групового прийняття рішення з фіксацією індивідуальних позицій до і після обговорення. Виявлення групової поляризації та ознак групового мислення. Моделювання розподілу спільної й унікальної інформації між учасниками. Аналіз умов, за яких позиція меншості включається в обговорення або ігнорується. Відпрацювання процедур критичного обговорення альтернатив і підвищення якості групового рішення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати реальне групове рішення, яке виявилось невдалим, і визначити можливі соціально-психологічні механізми помилки.
2. Навести 2–3 приклади з вітчизняної чи світової історії, коли групова меншість суттєво вплинула на рішення, норми або цінності більшості, та визначити умови такого впливу.
3. Знайти емпіричне дослідження одного з феноменів теми – групової поляризації, групового мислення, упередження на користь спільної інформації або впливу меншості – та критично проаналізувати його.
4. Розробити алгоритм організації групового обговорення, спрямований на збереження незалежних позицій, використання унікальної інформації та критичне оцінювання альтернатив.

Практичне заняття 16. Соціальна ідентичність та міжгрупове сприймання: самокатегоризація, «Ми» і «Чужі» (2 год.)

Аналіз ситуаційної актуалізації різних соціальних ідентичностей. Моделювання зміни категоризації одних і тих самих людей залежно від соціального контексту. Виявлення прихильності до власної групи та ефекту однорідності чужої групи. Аналіз медійного конструювання меж «Ми» і «Чужі». Пошук способів зміни категоріальних меж через перехресні та надгрупові ідентичності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати ситуацію, в якій одна соціальна ідентичність людини стає психологічно значущішою за інші, та визначити контекстуальні чинники.
2. Знайти емпіричне дослідження соціальної ідентичності, самокатегоризації або мінімальних груп і представити його основні результати та обмеження.

3. Проаналізувати медійний матеріал, у якому конструюється поділ «Ми – Чужі», визначивши засоби формування групових меж.
4. Запропонувати спосіб рекатегоризації конкретної міжгрупової ситуації, який може зменшити жорсткість поділу на «своїх» і «чужих».

Практичне заняття 17. Конфлікт у системі соціальної взаємодії: причини, динаміка, ескалація та конструктивне розв'язання (2 год.)

Структурний аналіз конфліктного кейсу з розмежуванням позицій, інтересів, потреб, предмета й об'єкта конфлікту. Побудова послідовності ескалації та виявлення її психологічних механізмів. Аналіз стратегій поведінки сторін та їх наслідків. Моделювання переговорів і посередництва. Відпрацювання переходу від взаємних звинувачень і позицій до інтересів та можливих способів урегулювання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати реальний міжособистісний або міжгруповий конфлікт і побудувати його карту: учасники, предмет, позиції, інтереси, потреби.
2. Відтворити динаміку конфлікту та визначити момент і психологічні механізми його ескалації.
3. Визначити стратегії поведінки сторін і оцінити їх конструктивний та деструктивний потенціал.
4. Запропонувати два альтернативні способи врегулювання конфлікту та обґрунтувати умови їх доцільності.
5. Побудувати алгоритм психологічного аналізу конфлікту «ситуація → суперечність → сторони → позиції → інтереси → ескалація → втручання → можливий результат».

Практичне заняття 18. Стереотипи, упередження та дискримінація: когнітивні, емоційні й поведінкові механізми (2 год.)

Розмежування стереотипу, упередження та дискримінації на матеріалі однакових соціальних кейсів. Відстеження переходу від категоризації до когнітивного узагальнення, емоційного ставлення та поведінкового рішення. Аналіз явних і прихованих форм упередженості. Критичне оцінювання медійного представлення соціальних груп. Порівняння психологічних механізмів різних способів зменшення упередженості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати один поширений соціальний стереотип та проаналізувати джерела його виникнення й механізми підтримання.
2. На конкретному прикладі показати відмінність між стереотипом, упередженням і дискримінаційною поведінкою.

3. Знайти сучасне емпіричне дослідження явної або неявної упередженості та критично оцінити його методику й результати.
4. Проаналізувати медіаматеріал на предмет стереотипного або упередженого представлення соціальної групи.
5. Розробити психологічно обґрунтований захід зі зменшення конкретного виду упередженості та вказати механізм очікуваної зміни.

Практичне заняття 19. Дегуманізація, моральне виключення та міжгрупова загроза як чинники ескалації соціальної ворожості (2 год.)

Аналіз ескалаційного кейсу, в якому міжгрупова загроза змінює сприймання та моральне оцінювання іншої групи. Виявлення мовних і образних маркерів дегуманізації. Встановлення ознак звуження меж моральної спільноти. Порівняння реалістичної та символічної загрози за їх психологічними наслідками. Побудова можливих точок психологічної деескалації міжгрупової ворожості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти реальний приклад міжгрупової загрози та визначити її тип, джерело й можливі психологічні наслідки.
2. Проаналізувати історичний, медійний або сучасний соціальний матеріал і виявити конкретні маркери дегуманізації чи морального виключення.
3. Знайти сучасне емпіричне дослідження міжгрупової загрози, дегуманізації або морального виключення та визначити, які висновки з нього обґрунтовані.
4. На основі одного кейсу побудувати модель можливої ескалації «загроза → зміна міжгрупового сприймання → дегуманізація → моральне виключення → допустимість ворожої поведінки».
5. Визначити дві можливі точки психологічного втручання в цю послідовність і пояснити механізм деескалації.

Практичне заняття 20. Просоціальна поведінка, альтруїзм і поведінка свідка в ситуаціях допомоги та загрози (2 год.)

Моделювання ситуації свідка як послідовності психологічних рішень: помітити подію, інтерпретувати її як таку, що потребує допомоги, прийняти особисту відповідальність, визначити спосіб дії та втрутитися. Аналіз точок, у яких цей процес може перериватися. Порівняння ролі множинного невідання та дифузії відповідальності. Розмежування факту просоціальної поведінки та висновку про альтруїстичну мотивацію. Моделювання способів підвищення ймовірності допомоги.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати реальний випадок надання або ненадання допомоги за послідовністю рішень свідка та визначити критичний етап.
2. Знайти класичне або сучасне емпіричне дослідження поведінки свідка й визначити, що саме його результати дозволяють сказати про вплив присутності інших.
3. Порівняти роль множинного невідання та дифузії відповідальності в ситуаціях ненадання допомоги.
4. Розробити коротку психологічно обґрунтовану програму або інформаційний захід, спрямований на підвищення готовності свідків до допомоги.

Практичне заняття 21. Соціальна психологія масового та цифрового інформаційного середовища: чутки, недостовірна та навмисно оманлива інформація, поляризація, попередження дезінформації та її спростування (2 год.)

Порівняльний аналіз інформаційних повідомлень різного ступеня достовірності. Відстеження трансформації повідомлення під час його поширення. Виявлення ролі емоційності, повторення, соціального підтвердження, довіри до джерела та групової належності. Аналіз цифрового інформаційного середовища як чинника поляризації. Практичне застосування процедур перевірки інформації. Порівняння різних способів попередження дезінформації та її спростування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Обрати реальний випадок поширення недостовірної або навмисно оманливої інформації та реконструювати психологічні чинники її поширення.
2. Знайти емпіричне дослідження сприймання, поширення, попередження або спростування дезінформації та представити його результати й обмеження.
3. Проаналізувати конкретний випадок цифрової соціальної поляризації, зосередившись на ролі інформаційного середовища, соціального підтвердження та групової ідентичності.
4. Порівняти психологічні механізми поширення чуток, ненавмисно недостовірної та навмисно оманливої інформації.
5. Розробити психологічно обґрунтований алгоритм попередження або спростування дезінформації для визначеної цільової аудиторії.

Самостійна робота студентів передбачає виконання від одного до декількох завдань із запропонованого переліку відповідно до індивідуального завдання викладача.

Зміст самостійної роботи здобувачів

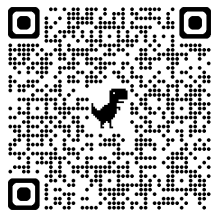
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	96	164
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	21	10
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	33	10
Підготовка до поточного контролю	8	6
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	34	138

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного й підсумкового контролю

Організація поточного й підсумкового семестрового контролю знань здобувачів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з «Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти». Ознайомитися з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитися з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу» здобувача допущено до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом і силабусом навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 балів), відпрацював визначені індивідуальним планом практичні заняття, на яких був відсутнім. Ознайомитися з документом можна [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

«Положення про академічну доброчесність» закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки; сприяє формуванню позитивного, доброчесного освітнього й наукового середовища; забезпечує ефективну професійну діяльність, якісне професійне спілкування спільноти Університету, фахове викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитися з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

«Положення про академічну доброчесність» визначає політику щодо використання в освітньому процесі технічних засобів на основі штучного інтелекту. Ознайомитися з документом можна за [покликанням](#). «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів» містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитися з документом можна за [покликанням](#).

Під час виконання самостійних та письмових завдань використання генеративних систем штучного інтелекту допускається відповідно до нормативних документів Університету за умови самостійної перевірки здобувачем достовірності отриманої інформації, коректного посилання на використані джерела та декларування використання ШІ у випадках, передбачених завданням. Використання згенерованого ШІ тексту як власного результату без належного зазначення не допускається.

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час практичних занять дозволено виключно в навчальних цілях (для уточнення певних відомостей, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах до початку заняття повинен бути активований режим «без звуку». Під час занять заборонено надсилати текстові повідомлення, слухати музику, перевіряти електронну пошту чи спілкуватися в соціальних мережах тощо, окрім виробничої необхідності. Під час заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено

умовами проведення). У разі порушення заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитися з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти, визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти». Ознайомитися з документом можна за [посиланням](#).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Соціальна психологія» здобувачі можуть скористатися можливістю визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. Результати навчання, здобуті під час проходження рекомендованих онлайн-курсів, можуть бути визнані в межах відповідних тем дисципліни за умови їх відповідності результатам навчання, передбаченим силабусом, та проходження процедури визнання відповідно до Положення Університету. Наявність сертифіката підтверджує проходження відповідного курсу, але не передбачає автоматичного зарахування результатів навчання.

Можливості неформальної освіти в межах дисципліни

№ з/п	Перелік онлайн-курсів	Теми дисципліни, у межах яких можуть бути визнані результати навчання (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1	Платформа Prometheus Курс «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні». https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IH101+2021_T3/about	Тема 4. Спілкування як соціально-психологічний процес: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони. Тема 9. Психологія переконання: джерело, повідомлення, канал, аудиторія та контекст соціального впливу.

2	Платформа Coursera Course «The Arts and Science of Relationships: Understanding Human Needs» (сертифікат безкоштовно за умови написання мотиваційного листа і отримання підтвердження) https://www.coursera.org/learn/human-needs#modules	Тема 4. Спілкування як соціально-психологічний процес: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони. Тема 5. Соціальна перцепція та каузальна атрибуція: механізми, помилки та викривлення соціального сприймання.
3	Платформа Coursera Course «Social Psychology» (сертифікат безкоштовно за умови написання мотиваційного листа і отримання підтвердження) https://www.coursera.org/learn/social-psychology?collectionId=&productId=qLwmkiOZEeadsBKew8xmjQ&productType=course&showMinimodal=true&source=search	Тема 4. Спілкування як соціально-психологічний процес: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони. Тема 6. Соціальне мислення та когнітивні упередження у сприйманні соціальної реальності. Тема 15. Групове прийняття рішень: групова поляризація, групове мислення, упередження на користь спільної інформації та вплив меншості.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця в галузі психології.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	проблемно-пошуковий метод; кейс-метод; дослідницький метод; дискусія	усний контроль; письмовий контроль; тестовий контроль

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	пояснювально-ілюстративний метод; проблемний виклад; дослідницький метод; кейс-метод	усний контроль; письмовий контроль; тестовий контроль
ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	дискусія; кейс-метод; моделювання комунікативних ситуацій; рольовий метод	усний контроль; письмовий контроль; педагогічне спостереження; самооцінювання та взаємооцінювання
ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.	кооперативне навчання; рольовий метод; кейс-метод; моделювання професійних ситуацій	практичний контроль; усний контроль; педагогічне спостереження; взаємооцінювання
ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	проблемний виклад; кейс-метод; дискусія; моделювання професійних ситуацій	усний контроль; письмовий контроль; тестовий контроль; практичний контроль; самооцінювання
ПРН21. Виявляти та аналізувати психологічну природу конфліктів у міжособистісному, груповому й соціальному середовищі; добирати ефективні стратегії їх врегулювання, прогнозувати результати психологічної інтервенції в конфлікт та оцінювати її вплив на особистість і мікросоціум.	проблемно-пошуковий метод; кейс-метод; моделювання професійних ситуацій; рольовий метод; дискусія	усний контроль; письмовий контроль; практичний контроль; тестовий контроль

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- навчальні аудиторії, придатні для проведення лекційних і практичних занять, організації роботи в парах та малих групах;
- комп'ютерне та мультимедійне обладнання для демонстрації навчальних матеріалів;
- доступ до мережі Інтернет та системи дистанційного навчання Moodle;

- доступ до електронних бібліотек, репозитаріїв та наукових інформаційних ресурсів для пошуку й опрацювання фахових джерел.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	Аудиторна робота на практичних заняттях, виконання самостійної роботи	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	Екзамен	40	25	40
Всього:	—	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів», яке розміщено на сайті університету в розділі «Публічна інформація»: <https://ukd.edu.ua/node/1149>

Для здобувачів денної та заочної форм навчання **поточний контроль** здійснюється під час передбачених навчальним планом практичних занять та за результатами виконання самостійної роботи. Здобувачі заочної форми навчання беруть участь у практичних заняттях відповідно до затвердженого розкладу, виконують передбачені силабусом практичні завдання та завдання самостійної роботи, результати яких враховуються під час формування балів поточного контролю. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами в процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані та включають контроль теоретичної та практичної підготовки. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування,

виконання письмових завдань, виступів здобувачів, участі їх у дискусіях, представлення презентації на практичних заняттях, а також виконання самостійних робіт протягом семестру.

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» (далі– Журнал) на підставі чотирибальної шкали – «2»; «3»; «4»; «5». У разі відсутності здобувача на практичному занятті виставляють «н». За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюють підсумкову оцінку та здійснюють підрахунок пропущених занять. «Усереднену» оцінку переводять у 100-бальну шкалу.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки здобувачі зобов'язані відпрацювати **впродовж трьох наступних тижнів**. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в». У разі недотримання цієї норми, замість «н» у журналі в графі практичних занять буде виставлено «0» (нуль балів) без права перескладання.

Здобувачі повинні мати оцінки не менше ніж за 50% практичних занять за умови, що оцінені види навчальної діяльності забезпечують перевірку досягнення програмних результатів навчання та компетентностей, визначених для освітнього компонента відповідно до ОПП. Для здобувачів денної та заочної форми навчання передбачена обов'язкова самостійна робота, яка враховується в поточному контролі.

Критерії оцінювання відповіді здобувача(ки) на практичному занятті:

Під час оцінювання роботи здобувача на практичному занятті враховуються:

- знання та розуміння навчального матеріалу: правильність і повнота розкриття основних положень теми;
- володіння понятійним апаратом: коректність використання основних понять і категорій соціальної психології;
- застосування знань на практиці: здатність аналізувати соціально-психологічні ситуації та пояснювати їх із використанням відповідних теоретичних положень;
- виконання практичного завдання: правильність, повнота та самостійність виконання поставленого завдання;
- обґрунтованість відповіді та висновків: логічність, аргументованість і самостійність висновків.

Деталізовані критерії оцінювання відповіді здобувача(ки) на практичному занятті:

Кількість балів	Характеристика
5 балів	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, повно розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, коректно використовує понятійний апарат соціальної психології, правильно застосовує теоретичні знання під час аналізу соціально-психологічних ситуацій. Практичне завдання виконує правильно й самостійно, висновки є логічними та аргументованими.
4 бали	Здобувач в більшій мірі володіє навчальним матеріалом, але може допускати незначні помилки під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо аргументує думку, розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань не повною мірою, допускаючи при цьому окремі неточності. Здобувач володіє більшістю необхідних практичних навичок.
3 бали	Здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, з помилками (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, демонструє окремі вміння застосовувати соціально-психологічні знання, однак потребує суттєвої допомоги у їх застосуванні до конкретної ситуації.
2 бали	Здобувач поверхнево володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, пояснити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання розв'язання професійно орієнтованого соціально-психологічного завдання / кейсу

Під час оцінювання професійно орієнтованого соціально-психологічного завдання / кейсу враховуються:

- правильність аналізу ситуації: визначення основної соціально-психологічної проблеми або явища;
- застосування теоретичних знань: коректне використання понять, теорій і закономірностей соціальної психології;
- уміння пояснювати соціальну поведінку та взаємодію: урахування особистісних, групових, ситуаційних і соціокультурних чинників;

- обґрунтованість запропонованих рішень: логічність способів реагування, урахування можливих наслідків і професійно-етичних вимог;
- самостійність і аргументованість висновків: послідовність, доказовість і логічність міркувань.

Деталізовані критерії оцінювання розв'язання професійно орієнтованого соціально-психологічного завдання / кейсу

Кількість балів	Характеристика
5 балів	Здобувач(ка) правильно визначає соціально-психологічну проблему або явище, коректно застосовує відповідні поняття й теоретичні положення, аналізує поведінку та взаємодію з урахуванням основних чинників. Запропоноване рішення є логічним, обґрунтованим, відповідає умовам ситуації та професійно-етичним вимогам. Висновки самостійні, послідовні й аргументовані.
4 бали	Здобувач(ка) правильно визначає основну проблему та загалом коректно застосовує теоретичні знання. Аналіз і запропоноване рішення переважно обґрунтовані, однак окремі чинники, зв'язки або можливі наслідки розкрито неповно. Висновки логічні, але потребують більшої аргументованості.
3 бали	Здобувач(ка) демонструє базове розуміння ситуації, однак аналіз є неповним або переважно описовим. Допускає окремі неточності у використанні понять, поясненні поведінки чи обґрунтуванні рішення. Висновки частково аргументовані та не повною мірою враховують умови ситуації.
2 бали	Здобувач(ка) частково розуміє зміст ситуації, але допускає суттєві помилки у визначенні проблеми, застосуванні теоретичних знань або поясненні поведінки. Запропоноване рішення недостатньо обґрунтоване, висновки фрагментарні та слабо пов'язані з умовами кейсу.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Під час оцінювання самостійної роботи здобувача враховуються:

- повнота виконання завдання: відповідність змісту поставленим вимогам;
- знання та розуміння навчального матеріалу: правильність розкриття основних положень теми;
- застосування теоретичних знань : коректність використання понять і положень соціальної психології;

- **самостійність виконання:** здатність самостійно опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати матеріал;
- **обґрунтованість висновків:** логічність, послідовність та аргументованість сформульованих висновків.

Деталізовані критерії оцінювання самостійної роботи

Кількість балів	Характеристика
5 балів	Здобувач(ка) виконав(ла) завдання повністю, правильно й самостійно; коректно застосовує поняття та теоретичні положення соціальної психології; зміст роботи відповідає поставленому завданню. Висновки логічні, обґрунтовані та аргументовані.
4 бали	Здобувач(ка) виконав(ла) завдання в цілому правильно, однак окремі положення розкрито неповно або допущено незначні неточності. Теоретичні положення застосовано переважно коректно, висновки загалом обґрунтовані.
3 бали	Завдання виконано частково або недостатньо повно. Робота містить окремі суттєві неточності, теоретичні положення застосовано фрагментарно. Висновки є, але вони недостатньо аргументовані або не повністю відповідають змісту завдання.
2 бали	Завдання виконано поверхово або з істотними помилками. Простежується часткове розуміння навчального матеріалу, однак зміст роботи неповний, теоретичне обґрунтування слабке, висновки фрагментарні або недостатньо пов'язані із завданням.
0 балів	Завдання не виконано, не подано або його зміст не дає можливості встановити досягнення результатів навчання за відповідним завданням.

Для допуску до семестрового контролю здобувач повинен виконати всі види робіт, передбачені навчальним планом і силабусом, підтвердити досягнення результатів навчання на мінімальному рівні та відпрацювати передбачені індивідуальним навчальним планом заняття, на яких він був відсутній. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів.

Усі здобувачі, що отримали 34 бали і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань (екзамен) проводять у формі комп'ютерного тестування у відповідних аудиторіях закладу вищої освіти (або в особливих випадках – дистанційно) з використанням програми Moodle. Тестові завдання передбачають три рівні складності та включають завдання з вибором однієї правильної відповіді, з множинним вибором (декількома правильними відповідями), на встановлення відповідності (зіставлення), а також завдання кейсового характеру. Тестування спрямоване на перевірку знання і розуміння теоретичного матеріалу, уміння застосовувати соціально-психологічні знання та аналізувати соціально-психологічні ситуації. За результатами підсумкового контролю здобувач може отримати максимально 40 балів. Кількість балів за окремі тестові завдання визначається відповідно до їх рівня складності. Отриманий результат автоматично розраховується засобами Moodle та переводиться у 40-бальну шкалу відповідно до встановлених параметрів тесту. Мінімальна кількість балів за підсумковий контроль, що зараховується, становить 25 балів. Здобувачі, які отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не склали екзамен, та мають право на перескладання відповідно до встановленого в Університеті порядку.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ЄКТС
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F

Студенти, які не з'явилися на екзамен без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Ануфрієва Н. М., Зелінська Т. М., Єрмакова Н. О. Соціальна психологія : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2023. 296 с.
2. Волошина В. В., Ставицька С. О. Соціальна психологія : хрестоматія. Київ : Каравела, 2023. 330 с.
3. Москаленко В. Соціальна психологія. Вид. 2-ге, доповнене. Київ: Центр учбової літератури. 2024. 688 с.
4. Поліщук В. М. Соціальна психологія : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2021. 217 с.
5. Соціальна психологія [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Сербова, О. Л. Туриніна, О. В. Москаленко, С. О. Хілько, В. О. Чумаков ; КПП ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 595 с. URL: <https://ela.kpi.ua/items/c047fef0-8cdb-46fa-aa4c-c7b4e6a41250>
6. Сурякова М. В., Панфілова Г. Б., Скляньська О. В. Соціальна психологія (з основами соціально-психологічного тренінгу) : навч. посіб. Дніпро : Середняк Т. К., 2021. 150 с.
7. Темрук О. В. Соціальна психологія : практикум : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2023. 280 с.

Додаткова література:

8. Власова О.І., Никоненко Ю.В. Соціальна психологія організацій та управління. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 392 с.
9. Косьянова О. Ю., Матаєва А. В. Психологічні аспекти міжособистісного сприйняття: аналіз диспозиційних характеристик та маніпулятивних тенденцій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2025. № 2. С. 21–29. DOI: 10.32999/ksu2312-3206/2025-2-3.
10. Кочубейник О. М. Інфодемія: соціально-психологічні вектори зниження інформаційного перевантаження. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2022. № 2. С. 94–100. DOI: 10.32999/ksu2312-3206/2022-2-13.
11. Лебон Г. Психологія натовпу. Перекл. з француз. І. Андрущенко. Київ: Арій. 2025. 272 с.

- 12.Слюсаревський М. М., Н. В. Хазратова. Психологія груп: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. 164 с.
- 13.Яковлева С. Д. Соціально-психологічний клімат групи та його вплив на суб'єктивне благополуччя студентської молоді. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2022. № 1. С. 73–79. DOI: 10.32999/ksu2312-3206/2022-1-10
- 14.Aronson E., Wilson T. D., Sommers S. R., Page-Gould E., Lewis N. Jr. Social Psychology. 11th ed. Pearson, 2022.
- 15.Baumeister R. F., Bushman B. J. Social Psychology and Human Nature. 5th ed. Boston : Cengage, 2021.
- 16.Ecker U. K. H., Lewandowsky S., Cook J. et al. The psychological drivers of misinformation belief and its resistance to correction. *Nature Reviews Psychology*. 2022. Vol. 1. P. 13–29. DOI: 10.1038/s44159-021-00006-y.
- 17.Hogg M. A., Vaughan G. M. Social Psychology. 9th ed. Harlow : Pearson Education, 2022. 840 p.
- 18.Kassin S., Fein S., Markus H. R. Social Psychology. 12th ed. SAGE Publications, 2024. 736 p.
- 19.Myers D., Twenge J. Social Psychology. 14th edition. Publisher: McGraw Hill. 2021. 672 p.
- 20.Paluck E. L., Porat R., Clark C. S., Green D. P. Prejudice reduction: Progress and challenges. *Annual Review of Psychology*. 2021. Vol. 72. P. 533–560. DOI: 10.1146/annurev-psych-071620-030619

Електронні інформаційні ресурси

- 21.Автоматизована інформаційна система «Я-ПСИХОЛОГ». URL: <https://я-психолог.укр/>
- 22.Монастирська Л. В. Технології мовного впливу на натовп. URL : http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_1/49
- 23.Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний вебсайт. URL: <https://www.nbuv.gov.ua/>
- 24.Ставицька С.О., Волошина В.В. Соціальна психологія: Практикум: Навч. посібник. Київ : Каравела, 2013. 320 с. URL: https://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/stavytska.pdf
- 25.Татенко В. О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід : монографія. 2-е вид. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. URL: <https://bit.ly/35Dt50b>
- 26.Чуніхіна С. Л. Здобутки і перспективи розвитку соціальної та політичної психології в Україні: досвід інституту соціальної та

- політичної психології НАПН України. URL:
<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/247/298>
27. Google Scholar : пошукова система наукової літератури. URL:
<https://scholar.google.com/>
28. Coursera : платформа онлайн-навчання. URL: <https://www.coursera.org/>
29. Oxford Library of Psychology. Oxford University Press. URL:
<https://global.oup.com/academic/content/series/o/oxford-library-of-psychology-olop/?cc=ua&lang=en>
30. Prometheus : платформа онлайн-освіти. Каталог курсів. URL:
<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>
31. Psychology Library / University of Cambridge. URL:
<https://bio.lib.cam.ac.uk/psychology-library>